

МСПМД (IMAS) 08.10

Перше видання
10 червня 2009р.
Поправка 2, березень 2013 р.

Нетехнічне обстеження

Директор,
Служба ООН з питань протимінної діяльності (UNMAS, ЮНМАС)
380 Madison Avenue, M11023,
New York, NY 10017
USA

Email: mineaction@un.org
Телефон: (1 212) 963 1875
Факс: (1 212) 963 2498

Застереження

Цей документ є чинним з дати, позначеної на титульному аркуші. Оскільки Міжнародні стандарти з питань протимінної діяльності (МСПМД, IMAS) підлягають регулярній перевірці та регулярному перегляду, користувачам слід звертатися з веб-сайтом проекту МСПМД (IMAS) за адресою: <http://www.mineactionstandards.org/> для підтвердження статусу таких стандартів або перевіряти їх на веб-сайті ЮНМАС (UNMAS) за адресою: www.mineaction.org

Повідомлення про авторські права

Цей документ Організації Об'єднаних Націй є одним з Міжнародних стандартів з питань протимінної діяльності (МСПМД, IMAS), і авторські права на нього застережено Організацією Об'єднаних Націй. Ані цей документ, ані витяги з нього не можуть відтворюватися, зберігатися або передаватися в жодній формі, або за допомогою будь-яких засобів, або з будь-якою іншою метою без попередньої письмової згоди Служби ЮНМАС, що діє від імені Організації Об'єднаних Націй.

Цей документ не призначено для продажу.

Директор,
Служба ООН з питань протимінної діяльності (UNMAS, ЮНМАС)
380 Madison Avenue, M11023,
New York, NY 10017
USA

Email: mineaction@un.org
Телефон: (1 212) 963 1875
Факс: (1 212) 963 2498

© UNMAS 2003 – всі права захищені

Зміст

Передмова	iv
Вступ	1
Нетехнічне обстеження	2
1. Область застосування	2
2. Нормативні посилання	2
3. Терміни, визначення та скорочення	2
4. Мета проведення нетехнічного обстеження	3
5. Результати проведення нетехнічного обстеження	4
6. Вимоги до фіксації ПНР та ПНТ	4
6.1. Критерії ПНР та ПНТ	4
6.2. Виключення	5
6.3. Всі необхідні заходи	6
6.4. Процес прийняття рішень на підставі доказів	6
7. Методологія нетехнічного обстеження	7
8. Джерела інформації	8
8.1. Загальні положення	8
8.2. Оцінка та класифікація джерел	9
8.3. Користування землями та дорогами	10
8.4. Розмежування небезпечних районів	10
9. Вимоги до групи з обстеження	11
10. Документація	11
11. Залучення громади	12
12. Питання щодо відповідальності	12
13. Обов'язки та зобов'язання	12
13.1. Національний орган з питань протимінної діяльності	12
13.2. Організація, що проводить обстеження	13
Додаток А (Нормативні) Посилання	14
Реєстр поправок	15

Передмова

Міжнародні стандарти для програм у сфері гуманітарного розмінування були вперше запропоновані робочими групами на міжнародній технічній конференції, яка проходила у Данії у липні 1996 року. Були встановлені критерії для всіх аспектів процесу розмінування, рекомендовані стандарти й узгоджене нове універсальне визначення поняття «розмінування». Наприкінці 1996 року принципи, запропоновані у Данії, були розвинені робочою групою під керівництвом ООН і з'явилися «Міжнародні стандарти для проведення операцій з гуманітарного розмінування». Перше видання було опубліковане Службою Організації Об'єднаних Націй з питань протимінної діяльності (ЮНМАС) у березні 1997 року.

З того часу сфера застосування цих початкових стандартів була розширена з метою включення інших елементів протимінної діяльності та відображення змін, внесених до операційних процедур, практики і норм. Ці стандарти були перероблені і перейменовані на Міжнародні стандарти протимінної діяльності (МСПМД, IMAS).

Організація Об'єднаних Націй несе загальну відповідальність за створення умов і сприяння ефективному управлінню програмами протимінної діяльності, з розробкою і підтримкою стандартів включно. Тому Служба ЮНМАС є підрозділом у структурі Організації Об'єднаних Націй, що несе відповідальність за розробку і підтримку стандартів МСПМД (IMAS). Підготовка стандартів МСПМД (IMAS) здійснюється за підтримки Женевського міжнародного центру гуманітарного розмінування.

Робота з підготовки, огляду і перегляду стандартів МСПМД (IMAS) здійснюється технічними комітетами за підтримки міжнародних, урядових і неурядових організацій. Найновішу версію кожного стандарту, разом з інформацією про роботу технічних комітетів, можна знайти за посиланням <http://www.mineactionstandards.org/>. Окремі стандарти МСПМД (IMAS) переглядаються не рідше ніж раз на три роки для відображення змін, які мають місце у нормах і практиці протимінної діяльності, а також для введення цих змін до міжнародних правил і вимог.

Вступ

Цей стандарт слід розглядати у поєднанні з стандартами МСПМД (IMAS) 07.11 Вивільнення земель та 08.20 Технічне обстеження.

Нетехнічне обстеження зазвичай є відправною точкою у оцінці землі, її категоризації в якості підозрюваного небезпечного району або підтвердженій небезпечної території (ПНТ), а також пов'язаних із цим процесів з виключення, зменшення або очищення районів для ефективного використання. Воно включає в себе ретельне вивчення нової інформації про можливе забруднення мінами/ВЗВ або раніше зафіксовану небезпечну територію, зазвичай без застосування засобів протимінної діяльності в межах підозрюваного небезпечного району.

Зазвичай нетехнічне обстеження є значно дешевшим за технічне обстеження та розмінування, однак воно здатне завдавати найбільшого впливу з точки зору квадратних метрів, на всю діяльність, пов'язану із визначенням та управлінням забрудненими землями.

Термін «нетехнічне обстеження» охоплює всі нетехнічні засоби, включаючи кабінетну оцінку, аналіз історичних даних і широкий спектр інших засобів збору та аналізу інформації, а також фізичне відвідування у польових умовах. Всі елементи процесу нетехнічного обстеження тим або іншим чином пов'язані з визначенням, доступом, збором, повідомленням і застосуванням інформації, що дозволяє визначити, де будуть, а також де не будуть знайдені міни/ВЗВ, та підтримати процес прийняття рішень щодо виключення, зменшення і очищення районів.

Засоби реагування на проблему забруднення мінами/ВЗВ є затратними, обмеженими і цінними. Слід очікувати, що вони будуть застосовуватися максимально ефективно в рамках диференційованого реагування, наведеного у стандарті МСПМД (IMAS) 07.11. Дорогі технічні засоби мають застосовуватися лише для вирішення задач, щодо яких існують достатні докази для виправдання такого застосування, та обсяг задач було визначено максимально надійно і точно. Нетехнічне обстеження є основним засобом одержання такого виправдання та надання доказу на підтримку рішення щодо застосування технічних засобів.

Одночасно нетехнічне обстеження саме по собі може дати достатні докази, що дозволять виключити район, із додержанням вимоги щодо доказу, що «всі необхідні заходи» були вжиті. Цей стандарт пропонує керівництво щодо терміну «всі необхідні заходи» по відношенню до нетехнічного обстеження.

Проведення нетехнічного обстеження за найвищими стандартами має принципове значення для рентабельності і ефективності виконання решти процесу з розблокування земель. Неефективне нетехнічне обстеження може призвести до створення надлишкової кількості підозрюваних небезпечних районів (ПНР), заважаючи ефективному використанню земель та створюючи зайву потребу у подальшому технічному обстеженні. Ефективне нетехнічне обстеження не лише відповідає на нагальні питання щодо характеру та масштабів небезпечних територій, але й надає інформацію, що сприяє ефективнішому та надійнішому виконанню процесу розблокування земель на всіх наступних етапах.

Підтвердження того, що відповідну інформацію було виявлено, оцінено, зібрано та проаналізовано на підтримку прийняття рішення, має вирішальне значення для концепції «всі необхідні заходи», та лежить в основі основної мети будь-якого процесу розблокування земель, що полягає у завоюванні довіри всіх зацікавлених сторін, включаючи землекористувачів.

Не слід проводити нетехнічне обстеження ізольовано від наступних видів діяльності в межах процесу розблокування земель. Постійне вдосконалення процесу та процедур нетехнічного обстеження спирається на перегляд діяльності у світлі того, що було згодом виявлено на небезпечних територіях, включаючи інформацію про те, які небезпечні предмети були або не були виявлені в ході технічних обстежень, а також результати довгострокового моніторингу територій після їхнього розблокування.

Нетехнічне обстеження

1. Область застосування

Цей стандарт встановлює принципи та надає керівництво щодо проведення нетехнічного обстеження, а також конкретизує обов'язки та зобов'язання організацій, залучених до процесу.

2. Нормативні посилання

Перелік нормативних посилань наведений у Додатку А. Нормативні посилання є важливими документами, на які робиться посилання у цьому стандарті, і що становлять частину положень цього стандарту.

3. Терміни, визначення та скорочення

Повний глосарій термінів і визначень, що застосовуються у серії стандартів МСПМД (IMAS), наведено у стандарті МСПМД (IMAS) 04.10.

У серії стандартів МСПМД (IMAS), слова 'shall' («має», «зобов'язаний»), 'should' («належить», «потрібно», «слід») і 'may' («може») використовуються для позначення бажаного ступеню забезпечення відповідності.

Це вживання відповідає термінології, що використовується у стандартах і керівних принципах ISO:

- a) слово 'shall' («має», «зобов'язаний») використовується для зазначення вимог, методів або специфікацій, які повинні застосовуватися для того, щоб відповідати стандарту;
- b) слово 'should' («належить», «потрібно», «слід») використовується для зазначення бажаних вимог, методів або специфікацій; та
- c) слово 'may' («може») використовується для зазначення можливого методу або способу дії.

Термін «**Розблокування земель**» описує процес вживання всіх необхідних заходів для виявлення, визначення, і видалення будь-яких наявних або підозрюваних мін/ВЗВ шляхом нетехнічного обстеження, технічного обстеження та/або очищення/розмінування. Критерії щодо «всіх необхідних заходів» визначаються НОПМД.

Термін «**Національна організація з питань протимінної діяльності**» (НОПМД) означає Урядову агенцію, часто міжвідомчий комітет у країні, враженій мінами/ВЗВ, на яку покладено відповідальність за регулювання, управління і координування питань протимінної діяльності.

Примітка: За відсутності НОПМД, ООН або інший міжнародний орган можуть вважати за необхідне та доречне прийняття на себе певних або всіх із згаданих обов'язків і виконання певних або всіх функцій ЦЗР, або, рідше, функцій НОПМД.

Термін «**Підозрюваний небезпечний район**» (ПНР) означає район, щодо якого існує обґрунтована підозра у забрудненні **мінами /ВЗВ** на підставі непрямих доказів присутності мін/ВЗВ.

Термін «**Підтверджена небезпечна територія**» (ПНТ) означає район, де наявність забруднення мінами/ВЗВ було підтверджено на підставі прямих доказів присутності мін/ВЗВ.

Термін «**Нетехнічне обстеження**» означає збирання та аналіз даних, без використання технічних засобів, про присутність, тип, розподіл та оточення місць забруднення мінами/ВЗВ, з метою кращого визначення того, де є забруднення мінами/ВЗВ, а де його немає, і для підтримки визначення пріоритетності розблокування земель і процесів прийняття рішень шляхом надання доказів.

Термін «**Технічне обстеження**» означає збирання та аналіз даних (з використанням належних технічних засобів) про присутність, тип, розподіл та оточення місць забруднення мінами/ВЗВ, для кращого визначення наявності або відсутності забруднення мінами/ВЗВ і для підтримки визначення пріоритетності розблокування земель та процесів прийняття рішень шляхом надання доказів.

Термін «**Всі необхідні заходи**» описує те, що вважається мінімально прийнятним рівнем зусиль для виявлення та документування замінованих ділянок або усунення мін/ВЗВ, або підозри на наявність мін/ВЗВ. «Всі необхідні заходи» вважаються вжитими у тому випадку, коли застосування додаткових ресурсів виглядають невинуватим у порівнянні з очікуваними результатами.

Термін «**Виключена земля**» (м²)

Певна зона, на якій показано відсутність доказів забруднення мінами/ВЗВ після проведення нетехнічного обстеження ПНР/ПНТ.

Термін «**Зменшена земля**» (м²)

Певна зона, яка визнана такою, що не містить доказів наявності мін/ВЗВ, після проведення технічного обстеження ПНР/ПНТ.

Термін «**Розмінована/очищена земля**» (м²)

Визначена зона, очищена за допомогою видалення та/або знищення всіх визначених небезпек від мін та ВЗВ з визначеного району на визначену глибину.

Примітка: Оскільки суббоєприпаси, що не розірвалися, входять до ВЗВ, їх не зазначено окремо.

4. Мета проведення нетехнічного обстеження

Загальна мета проведення нетехнічного обстеження полягає у застосуванні всіх відповідних нетехнічних засобів, включаючи відвідування на місці для виявлення, збору, аналізу та повідомлення інформації/доказів з метою:

- надання рекомендацій щодо визначення ПНР/ПНТ;
- надання рекомендацій щодо виключення та/або наступного зменшення/очищення земель;
- підтримки процесу визначення пріоритетів; та
- сприяння дієвому та ефективному плануванню наступних технічних втручань.

Детальніше до задач нетехнічного обстеження належать:

- a) оцінити, чи територія є забрудненою мінами/ВЗВ;
- b) визначити ПНР, якщо аналіз непрямих доказів наявності мін/ВЗВ це дозволяє;
- c) визначити ПНТ, якщо прямі докази наявності мін/ВЗВ це дозволяють;
- d) виключити територію цілком або частково з ПНР/ПНТ за відсутності доказів забруднення мінами/ВЗВ;
- e) визначити соціально-економічні фактори та фактори загрози, що можуть мати значення при прийнятті рішень щодо визначення пріоритетів;
- f) точно і детально фіксувати прямі докази наявності мін/ВЗВ;

- g) збирати максимально точну наявну інформацію про характеристики і поширення забруднення, що може сприяти дієвому та ефективному плануванню таких наступних технічних втручань як заплановане технічне обстеження і розмінування;
- h) збирати максимально точну і надійну інформацію про нещасні випадки та інциденти із людьми та тваринами;
- i) збирати інформацію про зміни фізичних властивостей навколишнього середовища, таких як відсипання ґрунту внаслідок затоплення та впливу вітру, ерозія, зсуви тощо, що могли змінити ситуацію на місці після розташування/розгортання забруднення; та
- j) збирати інформацію про фізичні обставини на ділянці, такі як шляхи доступу, рослинність, ґрунт, характер місцевості, інфраструктура, сільське господарство, місцева ситуація в області безпеки та інші фактори, що можуть мати значення в процесі прийняття рішення.

Зверніть увагу, що за доцільності, особи, що відповідають за планування і обстеження, повинні бути готові застосовувати технічні засоби на землі поза ПНР/ПНТ з метою збору доказів щодо місцевості, типу ґрунту, рівня забруднення, рослинності та їхнього впливу на темпи, процедури і методологію, що можуть бути застосованими в ході наступних технічних втручань.

5. Результати проведення нетехнічного обстеження

Результати проведення нетехнічного обстеження мають спиратися на аналіз висновків обстеження у контексті іншої інформації про тип, характер і розповсюдження забруднення в межах театру бойових дій, та повинні містити:

- a) звіти із докладним описом характеру і місця проведення нетехнічного обстеження, що є підставою для подальшого процесу планування та доказом здійснення «всіх необхідних заходів» при виявленні, визначенні і видаленні присутності і підозри щодо мін/ВЗВ;
- b) рекомендації для визначення ПНР/ПНТ, включаючи, якщо це доречно та виправдано, виходячи з принципу «всіх необхідних заходів», виключення певних або всіх територій з числа існуючих ПНР/ПНТ;
- c) рекомендації для подальших нетехнічних обстежень або технічних заходів, включаючи, за доречності, деталі щодо рекомендованих типів заходів і методології; та
- d) дані та інформацію для аналізу іншими органами влади, установами та організаціями.

Обставини під час проведення обстеження та потреби інших зацікавлених сторін можуть вимагати надання інших результатів. Керівники з питань нетехнічного обстеження, мають забезпечити, щоб будь-які такі додаткові вимоги були виявлені до проведення обстеження, та відбивалися при плануванні, проведенні і документальному оформленні обстеження.

6. Вимоги до фіксації ПНР та ПНТ

6.1. Критерії ПНР та ПНТ

Критерії для створення, уточнення, диференціювання та часткового або повного виключення ПНР та ПНТ мають бути чіткими, погодженими та зрозумілими усім учасникам. Зазвичай вони розробляються в ході обговорень і погоджень між зацікавленими сторонами.

Критерії мають бути розроблені з наступною метою:

- a) сприяння створенню узгодженого визначення понять ПНР та ПНТ;
- b) сприяння уніфікованому застосуванню процесів виключення, зменшення і очищення земель;

- с) спрощення управління процесами виключення, зменшення та очищення земель;
- d) надання рамок країнам, що мають документально оформляти та демонструвати відповідність міжнародним конвенціям; та
- e) надання рамок, що піддаються перевірці, з метою сприяння у вирішенні питань щодо відповідальності у випадках інцидентів, пов'язаних із мінами/ВЗВ.

ПНР визначається на підставі аналізу непрямих доказів наявності мін/ВЗВ. НОПМД має погодити критерії, що відбивають місцеві обставини та умови, та в рамках більш широкого контексту – критерії аналізу характеристик забруднення в межах театру бойових дій. Приклади непрямих доказів включають, без обмеження:

- потенційно продуктивні землі не використовуються
- усні повідомлення місцевого населення/колишніх учасників бойових дій
- звіти про наявність мін/ВЗВ, якщо надійність таких звітів залишається під сумнівом, або її не було оцінено
- аналіз інших відомих забруднених територій, тактики та історичних джерел
- зони колишніх бойових дій
- свідчення попередніх обстежень, не підтримані прямими доказами наявності забруднення
- нещасні випадки або інциденти із мінами/ВЗВ, якщо неможливо точно визначити місце події

ПНТ визначається на підставі прямих доказів наявності мін/ВЗВ. НОПМД має погодити критерії, що відбивають місцеві обставини та умови, та в рамках більш широкого контексту – критерії аналізу характеристик забруднення в межах театру бойових дій. Приклади прямих доказів включають, без обмеження:

- звіти про наявність мін/ВЗВ, якщо надійність таких звітів було підтверджено в ході попередніх операцій
- візуальний огляд мін/ВЗВ, частин, фрагментів або воронок від мін/ВЗВ
- вибухи під час пожеж або при попаданні тварин
- знаки мінної небезпеки, огороження, допоміжне обладнання (коробки, каністри) тощо, пов'язані із забрудненням
- нещасні випадки або інциденти, пов'язані з мінами/ВЗВ, якщо місце події можна точно визначити

ПНТ створюється лише після виявлення прямого доказу забруднення мінами/ВЗВ.

ПНР та ПНТ можуть бути додатково класифіковані або поділені на внутрішні райони з метою відбиття ймовірних варіацій типу небезпеки, впевненості щодо різних доказів або інших факторів, що можуть бути важливими в ході подальшого планування і прийняття рішень.

Межі підлягають максимально чіткому та вірному визначенню, спираючись на наявні докази.

6.2. Виключення

Умовою для виключення району на підставі нетехнічного дослідження є те, що «всі необхідні заходи» були вжиті, включаючи нетехнічне дослідження, та що з високим рівнем впевненості можна довести відсутність доказу забруднення району мінами/ВЗВ. Щоб відсутність доказу була прийнята в якості виправдання для виключення, слід довести, що якщо б забруднення дійсно мало місце, при сукупності застосованих зусиль можна було б обґрунтовано очікувати виявлення таких доказів у цьому районі.

6.3. Всі необхідні заходи

Термін «всі необхідні заходи» є широко вживаним у багатьох галузях і системах права. Він стосується рівня зусиль, які слід докласти з метою досягнення бажаного рівня впевненості у результатах роботи системи.

Нетехнічне обстеження може бути єдиною діяльністю, що проводиться щодо території, або воно може бути однією з численних видів діяльності в межах більш широкого процесу розблокування земель. На виконання вимоги щодо виявлення, визначення і видалення будь-якої підозри на міни/ВЗВ, нетехнічне обстеження має не лише вживати «всіх необхідних заходів» в межах своїх повноважень, але має також вживати «всіх необхідних заходів» по відношенню до усіх інших супутніх видів діяльності в рамках процесу розблокування земель.

Приклади заходів, що обґрунтовано очікуються у зв'язку з нетехнічним обстеженням, включають, без обмеження:

- a) докладання зусиль з метою зрозуміння природи і характеру забруднення в межах району бойових дій;
- b) визначення і одержання доступу до всіх відповідних джерел інформації, включаючи, де доступно, історичні дані, колишніх учасників бойових дій, населення, що проживає на ураженій території, та місцезнаходження поля бою;
- c) підтвердження того, що збір інформації у польових умовах був запланований і проведений компетентними та акредитованими групами з обстеження, що здатні застосовувати відповідні джерела інформації, включаючи жінок, дівчат, хлопчиків та чоловіків;
- d) аналіз інформації із застосуванням усіх необхідних заходів з метою підтримки процесу прийняття рішень;
- e) прийняття рішень компетентними та уповноваженими особами на підставі аналізу та перегляду всієї наявної інформації; та
- f) застосування належних заходів з управління якістю до осіб, обладнання, процедур та інформації, пов'язаних з процесом нетехнічного обстеження.

Вживання «всіх необхідних заходів» спирається на інтегровану систему, що стосується всіх аспектів на етапах планування, оперативної роботи, перегляду і прийняття рішення. Докладання значних зусиль лише по відношенню до одного аспекту навряд чи задовольнить цю вимогу, якщо подібні зусилля не застосовуються також по відношенню до всіх інших аспектів.

МСПМД (IMAS) 07.11 пропонує докладніше пояснення терміну «всі необхідні заходи».

6.4. Процес прийняття рішень на підставі доказів

Рішення стосовно визначення ПНР і ПНТ та дієвого і ефективного здійснення процесу розблокування земель мають прийматися на підставі наявних доказів. Якість, кількісна складова та детальність наявних доказів значною мірою визначають якість та надійність прийнятих рішень.

Органи влади, установи, організації та окремі особи, що реалізують програми з очищення від мін/ВЗВ, повинні звертати увагу на всі джерела доказів, включаючи без обмеження:

- a) докази, що мають відношення до типів забруднення, наявного в зоні бойових дій, тактику його застосування та вплив часу на його стан, розповсюдження і здатність піддаватися виявленню;
- b) докази, зібрані в ході нетехнічного обстеження, включаючи кабінетну оцінку;
- c) докази, пов'язані із тим, що було виявлено в ході дослідження і операцій з розмінування на інших ділянках і територіях;

- d) докази щодо надійності різноманітних джерел інформації;
- e) докази щодо відносин між винаходами і рекомендаціями, що виникають з інших обстежень, та тим, що згодом було виявлено в ході технічних втручань;
- f) докази, пов'язані з нещасними випадками та інцидентами на раніше виключених, зменшених або очищених землях;
- g) докази, що виникають на базі систем управління якістю, щодо процесів та їхніх результатах, пов'язаних із програмами з очищення від мін/ВЗВ; та
- h) докази, що випливають з моніторингу та оцінки програм з розблокування земель, включаючи нетехнічне обстеження.

Застосування всіх належних доказів на підтримку процесу прийняття рішень підлягає документальному оформленню з метою створення і підтримки впевненості у надійності нетехнічних обстежень та загалом у процесі розблокування земель. Такі докази мають також надаватися на підтримку обстежень в області питань, пов'язаних із відповідальністю.

7. Методологія нетехнічного обстеження

Нетехнічне обстеження має здійснюватися у контексті актуального розуміння типу, природи і характеристик забруднення в межах театру бойових дій.

Аналіз інформації про забруднення, а також дієвість і ефективність відповіді мають бути постійним процесом з одержання оновленої інформації, як тільки вона стане відомою, включення її до процесу аналізу та поширення удосконаленої інформації серед відповідних зацікавлених сторін. Органи влади, установи та організації, що відповідають за аналіз даних, мають забезпечити доступність актуальної інформації для організацій, відповідальних за нетехнічне обстеження.

Кабінетне обстеження має спиратися на інформацію з усіх відповідних джерел, включаючи історичні дані, дані, одержані від поліції, військових, госпіталів, органів місцевої влади, землевласників, а також результати аналізу інших ділянок і завдань. Інформація підлягає оцінці і, за доречності, класифікації та має застосовуватися як основа аналізу доказів, пов'язаних з територією/ділянкою.

Виявлення, доступ і застосування такої інформації є частиною застосування «всіх належних заходів». Кабінетне обстеження має стосуватися саме обставин, пов'язаних із територією або ділянкою.

Планування нетехнічного обстеження, як мінімум, потребує:

- a) перегляд концепцій, критеріїв, політик і процедур, пов'язаних із нетехнічним обстеженням, що є затвердженими НОПМД;
- b) перегляд усієї наявної інформації щодо території, включаючи результати кабінетних оцінок;
- c) підтвердження вимог до збору інформації, згідно із визначенням НОПМД, а також будь-яких додаткових вимог, що стосуються певної ділянки або певних обставин;
- d) розгляд вимог обстеження та потреби у певних ресурсах, навичках та/або здатностях, включаючи спроможність одержувати доступ до всіх необхідних джерел інформації, включаючи жінок, дівчат, хлопчиків і чоловіків;
- e) виявлення будь-яких аспектів обстеження, що потребують додаткових заходів з безпеки; та
- f) розробка відповідної та ефективної методології для проведення обстеження.

Процедури щодо обстеження мають бути розроблені з метою знеохочення суб'єктивних тверджень з боку осіб, що проводять обстеження, та заохочення об'єктивного збору доказів і, таким чином, задоволення зазначених вимог щодо безпеки, інформації та якості.

В ході нетехнічного обстеження слід часто переглядати інформацію в світлі того, що було виявлено, також це слід робити при надходженні важливої додаткової інформації з інших джерел. Зокрема, перегляди мають проводитися кожного разу, коли з'являється нова інформація, що передбачає зміну будь-якої оцінки та припущення, що застосовувалися при розробці плану нетехнічного обстеження. Будь-які зміни у плані нетехнічного обстеження, що стали наслідком такого перегляду, підлягають документальному оформленню, включаючи зазначення причин внесення таких змін.

Інформацію слід збирати з декількох джерел, застосовувати перехресні посилання та класифікувати з метою підтримки процесу прийняття рішень. Якщо зібрана інформація не є достатньою для надійного прийняття рішення щодо небезпечних територій, керівники мають розглянути доцільність проведення додаткового нетехнічного обстеження або технічної діяльності з метою одержання додаткової інформації. ПНР/ПНТ підлягають визначенню не на підставі неповної інформації, а спираючись лише на прямі чи непрямі докази. Рекомендації щодо відхилення нової інформації або виключення існуючих територій мають надаватися виключно на підставі здійснення «всіх необхідних заходів» з метою виявлення, визначення та видалення підозри щодо наявності мін/ВЗВ.

Дані та інформація підлягають збору і реєстрації із застосуванням форматів звітності, зазначених НОПМД, та враховуючи будь-які додаткові вимоги, що мають відношення до ділянки/території. Організації, що проводять обстеження, мають впровадити і підтримувати відповідні процеси контролю якості щодо нетехнічних обстежень, а також збору, реєстрації і подання інформації. Звіти підлягають наданню призначеному органу влади або установі після завершення обстеження з метою їхньої реєстрації у відповідних базах даних.

Менеджери баз даних мають надати керівникам і менеджерам груп, що проводять обстеження, копії записів у базі даних, включаючи карти, для їхнього перегляду перше ніж офіційно проводити їх у базі даних. Будь-які виявлені невідповідності, помилки або нестиковки мають бути усунені до подальшого розповсюдження звітів. Пов'язані з цим коригувальні і превентивні заходи підлягають застосуванню в межах офіційного документованого процесу.

Будь-яке маркування або огороження, пов'язані з нетехнічним обстеженням, мають бути виконані відповідно до вимог стандарту МСПМД (IMAS) 08.40.

Результати технічних втручань, включаючи розмінування, що здійснювалися у районі після нетехнічного обстеження, слід використовувати в якості основи аналізу якості нетехнічного обстеження, крім того вони мають бути доступними з метою сприяння постійному удосконаленню процесів.

Результати моніторингу земель після виключення, зменшення або очищення слід використовувати з метою оцінки ефективності нетехнічного обстеження, для визначення аспектів, що потребують удосконалення, та збереження довіри до нетехнічного обстеження в рамках процесу розблокування земель.

8. Джерела інформації

8.1. Загальні положення

Організаціям, що займаються дослідженнями, слід забезпечити визначення усіх відповідних джерел інформації, а також щоб інформацію з цих джерел було належним чином зібрано і зареєстровано.

Обстеження слід структурувати таким чином, щоб в рамках процесу відбувалося опитування інформаторів як чоловічої, так і жіночої статі, що володіють конкретною інформацією щодо районів, потенційно забруднених мінами/ВЗВ. За доречності, слід організовувати окремі зустрічі відповідно з домогосподарствами, сімейними групами, жінками-інформаторами і дітьми-інформаторами, оскільки ці групи можуть бути позбавлені можливості брати повну участь у зустрічах змішаних груп.

Важким може виявитися багаторазове звернення до одних і тих самих інформаторів стосовно інформації щодо нових районів, а повторні відвідування можуть призвести до «втоми від обстеження». Плани щодо систематичного збору інформації мають містити заходи для вирішення цих проблем, визнаючи велике значення інформації, здобутої в ході обстеження.

8.2. Оцінка та класифікація джерел

Оцінка джерел інформації, що спирається на докази, має здійснюватися на основі:

- a) відповідного досвіду, отриманого в ході нетехнічних обстежень в іншому місці країни/регіону або в інших країнах;
- b) розуміння історичних, економічних та культурних факторів, що мають відношення до збереження і повідомлення інформації різними джерелами інформації;
- c) порівняння різних джерел інформації;
- d) порівняння одержаної інформації і виявлених доказів протягом наступних технічних втручань (якщо такі втручання мають місце);
- e) перегляду джерел інформації в світлі результатів моніторингу земель після виключення, зменшення або очищення; та
- f) іншої відповідної інформації, характерної для місцевих обставин та умов.

Якщо органи влади, установи та організації вирішують розробити системи класифікації щодо різних джерел інформації, вони мають робити це скоріше на підставі об'єктивних доказів ніж суб'єктивних міркувань.

Системи класифікації підлягають перегляду з певною періодичністю з метою забезпечення відображення ними актуальних результатів аналізу доказів з усіх відповідних джерел інформації.

При створенні системи класифікації слід розглянути наступні класифікації за широкими ознаками:

- g) прямий фізичний доказ наявності мін/ВЗВ, що спостерігався та був зареєстрований членами групи з обстеження;
- h) непрямий фізичний доказ наявності мін/ВЗВ, що спостерігався та був зареєстрований членами групи з обстеження;
- i) інформація з історичних джерел та даних, що продемонстрували свою надійність та точність шляхом прямого порівняння із прямими доказами, отриманими на інших майданчиках/у інших районах;
- j) інформація від людей та установ, що є джерелом інформації з перших рук. Такі джерела інформації можуть включати чоловіків, жінок і дітей громад, що проживають на уражених територіях, військових, поліцію, постраждалих від мін та інших осіб, що були свідками мінуванням або нещасних випадків тощо;
- k) інформація від людей та установ, що є непрямим джерелом інформації. Такі джерела інформації не були спостерігачами або учасниками мінування або дислокації/застосування мін/ВЗВ, але могли бути повідомлені про небезпеку джерелом інформації з перших рук;
- l) інформація з історичних джерел і записів, надійність і точність якої не було оцінено, або якщо оцінка виявляє ненадійність чи неточність; та
- m) інформація від інших людей та установ, що не були спостерігачами або учасниками установлення або розташування/застосування мін/ВЗВ, але які були повідомлені про небезпеку іншими сторонами, які неможливо із впевненістю вважати джерелом інформації з перших рук;

Прямий доказ зазвичай можна класифікувати як більш надійний ніж непрямий доказ, та інформація з перших рук скоріше за все викликає більше довіри ніж інформація з непрямого джерела або більш неформальна інформація.

Органи влади, установи та організації мають застосовувати інші класифікації, якщо це є оптимальним і ефективним з оглядом на місцеві обставини та умови.

Органам влади, установам та організаціям слід виявити та використати кожен можливість для перевірки якості інформації шляхом порівняння із прямими доказами, одержаними в ході нетехнічних обстежень і моніторингу земель. Результати таких перевірок слід брати до уваги при перегляді систем класифікації.

8.3. Користування землями та дорогами

Той факт, що земля або дорога використовуються місцевими громадами, є фактором, який можна прийняти до уваги при оцінці нової інформації або при розгляді питання щодо повного або часткового виключення існуючих небезпечних територій.

При оцінці довіри, що має бути пов'язаною з цією інформацією, слід прийняти систематичний підхід, беручи до уваги наступне:

- a) розуміння типу, характеру і розповсюдження будь-якого забруднення, наявного у інших місцях регіону, зокрема в межах безпосередньої близькості;
- b) чітке і точне визначення того, яка земля/дорога піддається оцінці, що знаходиться у використанні і що не знаходиться у використанні;
- c) яким чином використовувалися земля/дорога, включаючи глибину будь-якої інтрузивної діяльності, щільність і інтенсивність руху людей та машин;
- d) як довго земля/дорога були у користуванні, чи відрізнявся рівень щільності та інтенсивності діяльності у різний час;
- e) результати моніторингу інших районів, що піддавалися подібній оцінці;

Якщо це є корисним та ефективним, слід визначити допоміжні території або ділянки з метою виявлення різних районів, що використовувалися різним чином або мають відмінні історії використання.

8.4. Розмежування небезпечних районів

Небезпечні райони (ПНР/ПНТ) підлягають розмежуванню, якщо це є корисним для чіткішого виявлення, визначення і опису:

- a) присутність різних видів забруднення або поєднання таких типів;
- b) різні рівні упевненості, пов'язані із джерелом доказу та аналізом такого доказу;
- c) райони, що підходять для різних типів технічних засобів та/або методологій;

Небезпечні райони мають бути визначені і описані досить детально та, за необхідності, із розмежуванням, з метою сприяння оптимальному та ефективному наступному застосуванню ресурсів для проведення подальшого технічного та нетехнічного обстеження, що призведе до надійного та впевненого виключення, зменшення та/або очищення земель для продуктивного використання.

Розмежування слід застосувати з метою направлення і сприяння плануванню запланованого технічного обстеження.

Розмежування слід надалі переглядати при проведенні технічних втручань, у світлі нових доказів у випадку їхнього виявлення.

9. Вимоги до групи з обстеження

Нетехнічне обстеження має здійснюватися компетентним персоналом, із застосуванням належного обладнання (за доцільності акредитованого), відповідно до визнаних стандартів безпеки та оперативних стандартів, а також згідно із затвердженими методологіями, що задовольняють вимогам НОПМД.

Групи з нетехнічного обстеження повинні мати достатні ресурси, навички, знання і можливості для дієвого і ефективного проведення нетехнічних обстежень, зокрема, для спілкування із місцевими органами влади, іншими зацікавленими сторонами та всіма джерелами інформації, включаючи дітей, жінок, хлопчиків та чоловіків.

Операції з нетехнічного обстеження підпорядковуються внутрішньому та зовнішньому Управлінню Якістю. Стандарт МСПМД (IMAS) 07.40 пропонує подальше керівництво з цього питання.

10. Документація

Інформація, яку було зібрано, зареєстровано і повідомлено групами з нетехнічного обстеження, є важливим компонентом процесу розблокування земель. Якщо якість даних або інформації, зібраних протягом нетехнічного обстеження, є недостатньою, або якщо високоякісні дані було неналежним чином зареєстровано та повідомлено, процес розблокування земель буде неефективним і може втратити довіру зацікавлених сторін.

Органи влади, організації та агенції мають забезпечити, щоб документація нетехнічних обстежень відповідала вимогам щодо якості та відповідала потребам усіх користувачів інформації. Відповідні системи управління якістю (включаючи ЗЯ та КЯ інформаційних аспектів) мають бути створені і впроваджені в зв'язку із збором, реєстрацією, повідомленням та аналізом інформації, пов'язаної з нетехнічним обстеженням. Будь-які недоліки щодо якості даних нетехнічного обстеження, інформації та документації підлягають розслідуванню, та мають бути вжиті відповідні коригувальні та превентивні заходи.

Формат звітів, що застосовуються в ході нетехнічного обстеження, визначається НОПМД. Звіт має виявити та пояснити рішення, прийняті в ході обстеження, а також доказ, що був прийнятий за основу при прийнятті рішення. Доказ, одержаний в ході технічного обстеження, може бути узагальнений у звіті про обстеження, але усі необроблені дані/докази підлягають збереженню і захисту відповідним органом влади.

Інформація підлягає систематичному збиранню та реєстрації. За можливості, слід застосовувати стандарти і перевірені системи управління інформацією та ГІС. Керівництво щодо управління інформацією наведено у стандарті МСПМД (IMAS) 05.10.

Карти з місцезнаходженням мають застосовуватися з метою позначення протяжності рекомендованих меж ПНР/ПНТ, та розташування і визначення геодезичних знаків і систем попередження про небезпеку. Слід включити іншу відповідну інформацію, що допоможе особам, що відповідають за планування, аналіз та прийняття рішень. Інформація підлягає фіксуванню в електронному вигляді або помічатися на топографічній карті, супутниковому знімку або кресленні. За відсутності топографічних карт інформацію слід фіксувати на картах місцевого виробництва. Детальні карти мають демонструвати місцезнаходження будь-якого прямого доказу забруднення мінами/ВЗВ та зазначати інші важливі особливості.

Інформація, зафіксована в ході нетехнічного обстеження, становить частину документації, яку необхідно передати організаціям, що здійснюють подальше технічне обстеження або очищення, а також для остаточного розблокування земель. Імена, вік, стать, посади та підписи головних інформаторів підлягають фіксуванню.

Групі з нетехнічного обстеження має бути надана можливість порівняти результати її обстеження із будь-якою пізніше одержаною інформацією, виявленою в ході очищення або інших технічних втручань.

11. Залучення громади

Участь місцевих жителів слід повною мірою застосовувати на основних етапах процесу розблокування земель, включаючи нетехнічне обстеження, з метою належного використання земель після їхнього розблокування. До залученої громади належать чоловіки, жінки та діти, які живуть чи працюють біля підозрюваних районів, та, за доцільності, землевласники.

Має бути створений процес моніторингу земель після виключення, зменшення або очищення. Моніторинг підлягає належному плануванню та погодженню із різними сторонами, щоб сприяти визначенню впливу виключеної землі на місцеве життя та з'ясуванню питань, пов'язаних із відповідальністю та статусом земель у разі будь-яких подальших нещасних випадків, пов'язаних із мінами/ВЗВ.

12. Питання щодо відповідальності

Готовність приймати ефективні рішення в межах процесів розблокування земель, в тому числі, виключення земель на підставі нетехнічних обстежень, знаходиться під значним впливом усвідомлення відповідальності. Належним чином задокументований, прозорий, підтверджений доказами підхід до виявлення, визначення і видалення усієї присутності та підозри щодо наявності мін/ВЗВ, шляхом виконання «всіх необхідних заходів» лежить в основі відповіді на питання щодо відповідальності, створення довіри з боку зацікавлених сторін і сприяння ефективному прийняттю рішень.

НОПМД має забезпечити, щоб питання відповідальності, що має відношення до розблокування земель на підставі нетехнічного обстеження, а також до інших аспектів розблокування земель, розглядалися за допомогою законодавства, політик, стандартів та, у відповідних випадках, іншої документації.

Цей стандарт не дає визначення умовам щодо вирішення питань відповідальності. Принципи загальної відповідальності, однак, розглянуті у стандарті МСПМД (IMAS) 07.11.

13. Обов'язки та зобов'язання

13.1. Національний орган з питань протимінної діяльності

НОПМД зобов'язується:

- a) розробити національні стандарти щодо нетехнічного обстеження відповідно до політики розблокування земель;
- b) провести акредитацію організацій з метою проведення нетехнічного обстеження;
- c) підготувати і опублікувати стандарти і керівництво щодо нетехнічного обстеження, в тому числі:
 - управління якістю, що застосовуватиметься до контрактів та угод про нетехнічне обстеження
 - документація з нетехнічного обстеження
 - вимоги щодо точності даних про місцезнаходження
- d) використовувати інформацію, зібрану в ході процесу нетехнічного обстеження, з метою кращого розуміння природи, масштабів і розповсюдження забруднення, та підготовки завдань і щорічних програм роботи;
- e) визначити проблему відповідальності щодо операцій з обстеження/очищення, окремих осіб, що проводять нетехнічне обстеження, а також місцевої громади відповідно до національного законодавства; та
- f) здійснювати моніторинг якості результатів процесу з розблокування земель на підставі нетехнічних обстежень.

Національним органам з питань протимінної діяльності слід встановити спеціальні критерії для виключення раніше зафіксованих підозрюваних земель або відхилення нової інформації на підставі нетехнічного обстеження. Критерії, яким слід відповідати, підлягають погодженню ключовими зацікавленими сторонами, що включають окремих осіб або організації, що займаються процесом нетехнічного обстеження, ЦЗР, НОПМД та місцеву громаду, що відповідає за одержання землі (що може бути представлена окремою особою або представником місцевого уряду).

13.2. Організація, що проводить обстеження

Організація, що проводить обстеження зобов'язується:

- a) одержати акредитацію (від НОПМД, Центра з розмінування або рівноцінної організації), необхідну для здійснення нетехнічного обстеження;
- b) застосовувати національні стандарти щодо нетехнічного обстеження. За відсутності національних стандартів, організація зобов'язується застосовувати стандарти МСПМД (IMAS) або ті стандарти, що зазначені в її угоді або контракті;
- c) розробити СОП для реалізації нетехнічного обстеження;
- d) збирати необхідну інформацію, що потребується відповідно до документації з нетехнічного обстеження;
- e) за доречності, здійснювати офіційну передачу оцінених ділянок організаціям, що займаються подальшою діяльністю;
- f) вести та надавати документацію відповідно до вимог, визначених НОПМД, Центром з розмінування або рівноцінною організацією;
- g) тісно спілкуватися з чоловіками і жінками з громад, що знаходяться на забрудненій території, що стосується усіх рішень, прийнятих в межах нетехнічного обстеження; та
- h) налагодити зворотний зв'язок з одержувачами звітів, що стосується якості, своєчасності та змісту його звітів.

За відсутності НОПМД або подібного органу влади, організація приймає на себе додаткові зобов'язання. До них входить допомога приймаючій країні у створенні НОПМД та Центру з розмінування або подібної організації та сприяння розробці стандартів нетехнічного обстеження, включаючи забезпечення якості і контроль якості.

Додаток А **(Нормативні)** **Посилання**

Наступні нормативні документи містять положення, які шляхом посилання на цей текст, складають положення цієї частини стандарту. Що стосується датованих посилань, то подальші виправлення цих публікацій або їхні перегляди в даному контексті не застосовуються. Однак, сторонам угод, заснованих на цій частині стандарту, рекомендується розглянути можливість застосування найостанніших видань вказаних нижче нормативних документів. Що ж до недатованих посилань, то застосовується останнє видання нормативного документа, на який робиться посилання. Члени ISO та IEC ведуть реєстри чинних на цей час стандартів ICO (ISO) або ЄС (EN):

- a) МСПМД (IMAS) 04.10 Терміни та визначення
- b) МСПМД (IMAS) 07.30 Акредитація організацій, що займаються розмінуванням
- c) МСПМД (IMAS) 07.40 Моніторинг організацій, що займаються розмінуванням
- d) МСПМД (IMAS) 08.10 Нетехнічне обстеження
- e) МСПМД (IMAS) 08.20 Технічне обстеження
- f) МСПМД (IMAS) 09.10 Вимоги до очищення
- g) МСПМД (IMAS) 09.11 Очищення зони бойових дій
- h) МСПМД (IMAS) 05.10 Управління інформації в сфері протимінної діяльності
- i) МСПМД (IMAS) 08.30 Документація після очищення території
- j) МСПМД (IMAS) 08.40 Маркування загроз від мін та ВЗВ
- k) МСПМД (IMAS) 09.20 Інспектування очищених територій
- l) МСПМД (IMAS) 09.50 Механічне застосування

Слід використовувати останні версії/видання цих посилань. Женевський міжнародний центр гуманітарного розмінування (ЖМЦГР) має копії усіх посилань, застосованих у цьому стандарті. ЖМЦГР веде реєстр останніх версій/видань стандартів, керівництв і посилань. З ним можна ознайомитися на веб-сайті МСПМД (IMAS) (www.mineactionstandards.org).

НОПМД, роботодавцям та іншим зацікавленим сторонам і організаціям слід отримати копії відповідних стандартів перш ніж розпочинати роботу над програмами з протимінної діяльності.

Реєстр поправок

Внесення поправок до МСПМД (IMAS)

Серія стандартів МСПМД (IMAS) підлягає офіційному перегляду на трирічній основі, проте це не виключає внесення поправок в межах цих трирічних періодів з причин операційної безпеки й ефективності або ж для редакційних цілей.

При внесенні поправок до цього МСПМД (IMAS) їм надається номер, вказується дата та наводиться загальна інформація про відповідну поправку (див. таблицю нижче). Поправка також буде вказана на титульній сторінці МСПМД (IMAS) шляхом її зазначення під датою видання і фразою «містить поправку номер(-и) і тощо».

Після завершення офіційного перегляду кожного МСПМД (IMAS) можуть випускатися нові видання. Поправки аж до самої дати нового видання будуть внесені до нового видання і таблиця реєстру поправок буде очищена. Після цього реєстрація поправок почнеться знову до того часу, поки не буде проведено новий перегляд.

Версіями МСПМД (IMAS) з найпізнішими поправками є версії, розміщені на веб-сайті МСПМД (IMAS) за адресою www.mineactionstandards.org.

Номер	Дата	Інформація про поправку
1	1 березня 2010 року	Оновлено адресу ЮНМАС. Оновлено визначення терміну НОПМД. Включення примітки до пункту 3 про те, що касетні боеприпаси входять до ВЗВ. Незначні зміни по всьому тексту з метою врахування гендерного питання. Видалення Додатку В з серії стандартів МСПМД (IMAS). перейменування Додатку С на В, а D на С
2	1 березня 2013 року	Переглянуто внаслідок впливу розробки МТКБ (серпень 2012р.) Оновлено вступ Включення нових визначень термінів «нетехнічне обстеження», «технічне обстеження», «виключена земля», «зменшена земля» та «очищена земля» Введення терміну «зменшити/зменшення» до всього документу. Загальне редагування всього тексту Інша розмітка стандарту МСПМД 08.10 Оновлення нормативних посилань у Додатку А Видалення додатків В, С та D.